

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitruvius Itervm Et Frontinus

Vitruvius

Florentiae, 1513

De harmonia. Cap. IIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12979

Latissime possint uagantes, nisi angustia loci interpellauerit, aut aliqua offensio, que non patitur designationes earum undarum ad exitus peruenire, Itaque cum interpellentur offensionibus, primæ redundantes insequentium disturbant designationes, Eadem ratione uox ita ad circaniam efficit motiones, Sed in aqua circuli aqua planitie in latitudinem mouentur, uox & in latitudinem progreditur, & altitudinem gradatim scandit, Igitur ut in aqua undarum designationibus, ita in uoce cum offensio nulla primam interpellauerit, non disturbat secundam, nec insequentes, sed omnes sine resonantia pueniunt ad imorum, & summorum aures, Ergo ueteres architecti naturæ uestigia persecuti indagacionibus uocis scandentes theatrorum perfecerunt gradationes, & quasi uerunt per canonicam mathematicorum, & musicam rationem, ut quæcunq; uox esset in scena, clarior & suauior ad spectatorum perueniret aures, Vti enim organa in æneis laminis, aut corneis, diefi, ad cordarum sonituum claritatem perficiuntur, sic theatrorum harmonica ad augendam uocem ratiocinationes ab antiquis sunt constitutæ.

De harmonia.

Cap. III.

Harmonia autem est musica literatura obscura & difficilis, maxime quidem, quibus græcæ literæ nō sunt notæ, quam si uolumus explicare, necesse est etiam græcis uerbis uti, quæ nonnulla eorum Latinas nō habent appellatiōes, Itaque (ut poterō) p̄apertissime ex Aristoxeni scripturis interpretabor, & eius diagramma, subscribam, finitio

L

LIBER

nesq; sonituum designabo, uti qui diligentius attēderit, facilius percipere possit. Vox enim mutationibus cum flectitur, alias fit acuta, alias grauis, duobusq; modis mouetur, ē quibus unus habet effectus continuatos, alter distantes. Continua uox neq; in finitionibus consistit, neq; in loco ullo, efficitq; terminationes non apparentes, interualla autē media patētia uti sermone cum dicimus, sol, lux, flos, nox, Nunc, n. nec unde incipit, nec ubi desinit intelligitur, sed neq; ex acuta facta ē grauis, nec ex graui acuta apparet auribus. Per distantiam autē ē contrario, Namq; cū flectitur in mutatione uox, statuit se in alicuius sonitus finitionem, deinde in alterius, & id ultro citroq; crebro faciēdo incōstans apparet sensibus, uti in cantionibus cum flectentes uoces uarietatem facimus modulationis. Itaq; interuallis ea cū uersatur, & unde initium fecit, & ubi desit, apparet in sonorū parentibus finitionibus, Mediana autē parentia interuallis obscurantur, Genera uero modulationum sunt tria. Primum quod græci nominant, ἰσμοῦσις, Secundū ἡμωσις, Tertium, διὰ τὸν οὐδόν, Est autē harmonia modulatio ab arte concepta, & ea re cantio eius maxima grauem & egregiam habet auctoritatē, Chroma subtili solertia ac crebitate modulorū suauiore habet delectationem, Diatonon uero q̄ naturalis est, facili or est interuallorū distantia. In his tribus generibus dissimiles sunt tetarchordorū dispositiones, q̄ harmonia tetrachordorū & tenos & dieses hēt binas, Dies autē est toni pars quarta, ita in hemitonio duæ dies sunt collocatæ, Chromati duæ hemitonia in ordine

sunt composita tertium trium hemitoniorum est interuallum, Diatoni duo sunt continuati toni, tertium hemitonium finit tetrachordi magnitudinem. Ita in tribus generibus tetrachorda ex duobus tonis, & hemitonio sunt peraequata. Sed ipsa cum separatim unius cuiusq; generis finibus considerantur, dissimilem habebat interuallorum designationem. Igitur interualla tonorum & hemitoniorum & tetrachordorum in uoce diuisit natura, finiuitq; terminationes eorum mensuris interuallorum quantitate, modisq; certis distantibus constituit qualitates, quibus etiam artifices qui organa fabricant ex natura constitutis utendo, comparant ad concensus convenientes eorum perfectiones, Sonitus q; graece $\Phi\theta\acute{o}\nu\gamma\iota$ dicuntur, in unoquoq; genere sunt decem octo, e quibus octo sunt in tribus generibus perpetui & stantes, reliqui decem cum cetero modulantur sunt uagantes, Stantes autem sunt, qui inter mobiles interpositi continent tetrachordi coniunctionem, & e generum discriminibus suis finibus sunt permanentes, Appellantur autem sic, proslambanomenos, hypatichypaton, hypatemeson, mese, netesyne menon, paramese, netediezeugmenon, netehyperboleon, Mobiles autem sunt, qui in tetrachordo inter imotos dispositi in generibus & locis loca mutant. Verba autem habent haec, Parhypatichypaton, lichanoshypaton, parhypatemeson, lichanosmeson, eritesynemmenon, paranetesymmenon, tridiezeugmenon, paranetediezeugmenon, tritehypboleon, paranetehyperboleon. Ei autem q; mouetur recipiunt uirtutes alias, Interualla. n. & distancias habet crescentes, Ita

LIBER

que parhypate, quæ in harmonia distat ab hypate
 diesi, in Chromate mutata habet hemitonium, in dia
 tono uero tonum, Qui lichanos in harmonia dicitur
 ab hypate distat hemitonium, in chroma translatus
 progreditur duo hemitonia, in diatono distat ab hy
 pate tria hemitonia, Ita decem sonitus propter trās
 lationes in generibus efficiunt triplicem modulatiōum
 uarietatem, Tetrachorda aut sunt quæque, primū gra
 uissimū quod graece dicitur ὑπὸ αὐρ, Secundū mediar
 num quod appellatur μέσον. Tertiū cōiunctum, quod ὄν
 νή μιν ὄν, dicitur quæ tū disiunctū, quod dies ἰὺ τ μιν ὄν
 nominatur, quæ tū quod est acutissimū graece ὑπὸ εἰ βό
 λεον dicitur, Cōcētus quos natura hoīs modulari pot,
 graecæque ὄν μ φ ὄν ια dicitur sunt sex, diatessaron, dia
 pente, diapason, diapason cum diatessaron, diapason
 cum diapente, disdiapason, Ideoque & à numero nomi
 na receperunt, quæ cum uox cōstiterit in una sonorum
 finitione, ab eaque se flectens mutauerit, & peruene
 rit in quartā terminationem, appellatur diatessaron,
 in quintā diapente, in octauā diapason, in octauam
 & dimidiam diapason & diatessaron, in nonā & di
 midiam diapason & diapente, in quædecimā disdia
 pason, Nō enim inter duo interualla cum chordarum
 sonitus, aut uocis cantus factus fuerit, nec in tertia,
 aut sexta, aut septima possunt cōsonantia fieri, Sed
 (ut supra scriptum est) diatessaron & diapente, ex
 ordine ad disdiapason conuenientes ex natura uocis
 congruentis habent finitiones, & ei concentus pro
 creantur ex coniunctiōe sonitū, qui graece φ τ ὄν ι
 dicitur.